

ניידות פנימית ועזיבת המערכת בקרב מורים בתחילת הקריירה

ד"ר דוד מעגן, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, maagand@gmail.com

רקע: מבין עובדי ההוראה החדשים הנכנסים למערכת בכל שנה, כ- 35% בממוצע עוזבים את בתי הספר שבהם התחילו ללמד לאחר שנתם הראשונה, מרביתם (כ-22% בממוצע) עוברים ללמד בבתי-ספר אחרים, והיתר (כ-13% בממוצע) עוזבים את המערכת (למ"ס, 2016). מחקרים בעולם מעלים כי מורים חדשים שעברו תכנית התמחות למקצוע ההוראה, הינם בעלי שביעות רצון גדולה יותר, מחויבות רבה יותר ושיעורי התמדה גבוהים יותר (Smith & Ingersoll, 2004; Darling-Hammond, 2003). כמו כן נמצא כי למורים שעברו תכנית התמחות כנ"ל ביצועים גבוהים יותר ותלמידים למורים חדשים שעברו תהליך התמחות למקצוע, היו בעלי ציונים גבוהים יותר במבחני הישגים (Ingersoll, 2012; Ingersoll & Strong, 2011).

מטרות: מטרת המחקר הינה כפולה. ראשית, נרצה לאפיין את היקף העזיבה של מורים חדשים את בתי הספר לאחר שנתם הראשונה במקצוע, תוך הבחנה בין מורים שעוברים לבתי ספר אחרים לבין מורים שעוזבים את המערכת. שנית, נרצה לבחון האם ובאיזו מידה תרמה שנת ההתמחות בהוראה, לשימורם של מורים במערכת ולהישגי התלמידים.

שיטה: אוכלוסיית המחקר כללה כ-117 אלף מורים חדשים בשנים 2000-2016. למורים אלו הושלם מידע האם עברו התמחות בהוראה וכן מידע על מאפייני בתי הספר בהם לימדו לרבות הישגי התלמידים בבחינות המיצ"ב והבגרות. מערך הנתונים למחקר מתבסס על מאגרי המידע של הלמ"ס על עובדי הוראה, מתמחים בהוראה, נבחנים בבחינות המיצ"ב, הבגרות ובבחינה הפסיכומטרית.

ממצאים: ממצאי המחקר מעלים הבדלים בולטים בגורמי ההסבר בין מורים חדשים שעברו לבית ספר אחר לבין מורים חדשים שעזבו את המערכת לחלוטין. עוד נמצא כי המנבאים החזקים ביותר לגבי ניידות פנימית ועזיבת המערכת הינם היקפי משרה ומעבר שנת התמחות. היקף שעות עבודה נמצא קשור שלילית הן עם מעבר בית ספר והן עם עזיבת המערכת. מעבר שנת התמחות נמצא קשור חיובית עם מעבר לבית ספר אחר ושלילית עם עזיבת המערכת. באשר להישגי התלמידים, נמצא קשר חיובי בין שיעור המורים החדשים במוסד שעברו שנת התמחות לבין הישגי התלמידים בבחינות המיצ"ב והבגרות.

מילות מפתח: מורים חדשים, ניידות פנימית, נשירה מהוראה, התמחות בהוראה, הישגים בבחינות המיצ"ב, הישגים בבחינות הבגרות.

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (2016). ניידות שנתית ועזיבת המערכת בקרב עובדי הוראה 2016-1991, הודעה לתקשורת, 339/2016, ירושלים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

Darling-Hammond, L. (2003). Keeping good teachers: Why it matters, what leaders can do. *Educational leadership*, 60(8), 6-13.

Ingersoll, R. M. (2012). Beginning teacher induction what the data tell us. *Phi Delta Kappan*, 93(8), 47-51.

Ingersoll, R. M., & Strong, M. (2011). The impact of induction and mentoring programs for beginning teachers: A critical review of the research. *Review of educational research*, 81(2), 201-233.

Smith, T. M., & Ingersoll, R. M. (2004). What are the effects of induction and mentoring on beginning teacher turnover? *American Educational Research Journal*, 41(3), 681-714.